

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสังคมทางการศึกษาเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญา การผลิต ต่อยอด ถ่ายทอด บูรณาการและใช้ความรู้เป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันและการสร้างสังคมที่เข้มแข็งและมีคุณภาพ คนเป็นทรัพยากรที่มีค่าสูงสุด การเรียนรู้และการศึกษาเป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาคน ฉะนั้นบุคคลแต่ละองค์กรต้องมีการพัฒนาตนเองเพื่อให้ทัน ต่อความก้าวหน้าทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ด้านการศึกษา ทั้งด้านชีวิตประจำวันที่มีการเปลี่ยนแปลงและเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากการเปลี่ยนแปลงเชิงสถาบัน และความสัมพันธ์ขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาโดยมีนโยบายสนับสนุนให้ภาคอุตสาหกรรมไทยมีส่วนร่วมในการลงทุนเทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อการศึกษา และลดการนำเข้าจากต่างประเทศ

การพัฒนาทางการศึกษาของโลกในปัจจุบันมุ่งสู่ทิศทางการเรียนรู้ทางด้านเทคโนโลยีการศึกษาอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ซึ่งวิธีการหาความรู้จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนให้ทันยุคทันสมัย เทคโนโลยีทางการสื่อสารอย่างอินเทอร์เน็ตและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ได้ก้าวเข้ามามีบทบาทในการเรียนการสอนและใช้กันอย่างแพร่หลายกลายเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาของคนทุกระดับชั้น ดังนั้นเทคโนโลยีสื่ออิเล็กทรอนิกส์จึงมีความสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ด้วยกระบวนการต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายและสามารถเข้าถึงได้โดยไม่ยากนักไปยังกลุ่มเป้าหมายที่มีความต้องการและการใช้ชีวิตที่แตกต่างกัน

ตามนโยบายของรัฐบาลที่เร่งพัฒนาระบบเทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อเพิ่มและกระจาย โอกาสและเร่งพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีให้เพียงพอ ทั้งปริมาณ คุณภาพ เพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดวิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร (พ.ศ. 2547-2549) ไว้ว่า “ผู้เรียน สถานศึกษา และหน่วยงาน

ทางการศึกษาทุกแห่งมีโอกาสเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การบริหารจัดการการวิจัย การพัฒนาอาชีพ การพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยได้รับบริการอย่างทั่วถึง เท่าเทียม มีคุณภาพและประสิทธิภาพนำไปสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้”

อินเทอร์เน็ตเป็นเทคโนโลยีการสื่อสารที่มีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วเมื่อเทียบกับสื่อชนิดอื่น ๆ อาจเปรียบได้ว่าอินเทอร์เน็ตเป็นสิ่งที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในโลกของการสื่อสารและแหล่งข้อมูลที่ทันสมัย นอกจากนี้อินเทอร์เน็ตสามารถให้ความช่วยเหลืออีกมากมายแก่คุณประโยชน์ในการศึกษาการสื่อสารกับผู้ที่อยู่ห่างไกลได้อย่างง่ายดายสามารถใช้เป็นแหล่งค้นคว้าหาข้อมูลเสมือนเป็นห้องสมุดขนาดใหญ่ ทั้งข้อมูลที่เป็นข้อความ เสียง ภาพเคลื่อนไหวต่าง ๆ และเครื่องมือที่จำเป็นสำหรับงานไอที ทำให้เกิดช่องทางในการเข้าถึงข้อมูลที่รวดเร็ว ช่วยในการตัดสินใจ และบริหารงานทั้งระดับบุคคลและองค์กรอินเทอร์เน็ตจึงเป็นตัวเชื่อมระหว่างเครือข่ายและการพัฒนาไปยังสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอนที่เรียกว่า บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์

บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์จึงครอบคลุมวิธีการเรียนรู้หลากหลายรูปแบบ อาทิ การเรียนรู้บนคอมพิวเตอร์ การเรียนรู้บนเว็บ ห้องเรียนเสมือนจริง และความร่วมมือดิจิทัล ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทุกประเภท คนส่วนใหญ่เมื่อกล่าวถึงบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ จะหมายถึงเฉพาะถึงการเรียนเนื้อหาหรือสารสนเทศ ซึ่งออกแบบมาสำหรับการสอนหรือการอบรม ซึ่งใช้เทคโนโลยีของเว็บในการถ่ายทอดเนื้อหาในการบริหารจัดการงานสอนด้านต่าง ๆ โดยผู้เรียนที่เรียนบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์นี้สามารถศึกษาเนื้อหาในลักษณะออนไลน์หรือจากแผ่นซีดีรอม นอกจากนี้ เนื้อหาสารสนเทศของบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์สามารถนำเสนอโดยอาศัยเทคโนโลยีมัลติมีเดียและเทคโนโลยีเชิงโต้ตอบได้เช่นกัน

ปัญหาทางการศึกษาของประเทศไทยถูกกล่าวถึงในแนวกว้าง โดยปัญหาที่สำคัญได้แก่ ปัญหาด้านโอกาส ด้านคุณภาพและความเสมอภาคและความไม่เท่าเทียมของการเข้ารับการศึกษาในการเรียนของแต่ละระดับชั้น และลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงทางด้านเทคโนโลยีทั้งทางด้านความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ และการใช้ความรู้เดิมนำมาสร้างชิ้นใหม่เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมการศึกษาของประเทศ

ปัญหาต่าง ๆ ก่อให้เกิดการผลักดันนโยบายปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยให้มีความสอดคล้องกับการใช้เทคโนโลยีการศึกษา การมุ่งขยายโอกาสทางการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดเป้าหมายไว้ว่า ในอนาคตคนไทยทุกคนจะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างน้อย 12 ปี และจะมีความสามารถในทักษะกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้สามารถพัฒนาตนเองได้ เพื่อให้ประชาชนสามารถเรียนรู้เพิ่มเติมได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ด้วยเหตุนี้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจึงเข้ามามีบทบาทอย่างมากในการจัดการทางการศึกษาในปัจจุบัน

พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 มาตรา 24 ให้มีการจัดกระบวนการเรียนรู้ในสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งดำเนินการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ทั้งยังส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มาตรา 65 ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการผลิตรวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

กระบวนการเรียนการสอนในปัจจุบัน มีความจำเป็นอย่างสูงที่จะต้องนำเทคโนโลยีสารสนเทศ เข้ามาจัดการด้วยเหตุว่าข้อมูลข่าวสารที่จะนำเข้ามาสู่ห้องเรียนในปัจจุบันส่วนใหญ่แล้วจะเป็นข้อมูลที่เป็นอิเล็กทรอนิกส์ กระบวนการสอนของครู และวิธีการศึกษาของนักเรียนก็จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ในแต่ละสถานศึกษาจะต้องมีการ สร้างสรรค์ความรู้ และพัฒนาให้การศึกษามีความเหมาะสมกับสถานการณ์และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น มีสถานศึกษาในต่างประเทศจำนวนมากที่มีการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ๆ อย่างเสรี โดยปรับรูปแบบของความรู้ให้เหมาะสมกับกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน บทบาทของครูจะต้องเป็นผู้สร้างสรรค์ และส่งเสริมให้นักเรียนได้ใช้สื่อเพื่อการศึกษาอย่างเป็นทางการ ชั่วโมง แห่งการเรียนจะเปลี่ยนรูปแบบเป็นสถานที่ที่ผู้สอนได้จัดอุปกรณ์

หรือเครื่องมือเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ ผู้เรียนได้รับความรู้ อย่างไรก็ตามก็ตี ปัจจัยสำคัญที่ส่งผล ต่อความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนของบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ คือการออกแบบ การเรียนการสอนให้เหมาะสมกับลักษณะและสภาพแวดล้อมของผู้เรียนเพื่อให้เกิด ประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์เป็นระบบการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีเว็บ และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต มีสภาวะแวดล้อมที่สนับสนุนการเรียนรู้อย่างมีชีวิตชีวาและ การเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนเป็นผู้คิด ตัดสินใจเรียน โดยการสร้างความรู้ และความเข้าใจใหม่ ๆ ด้วยตนเอง สามารถเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ให้เข้ากับชีวิตจริง ครอบคลุมการเรียนรู้ทุกรูปแบบ และบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ยังเป็นจุดเสริมในการเพิ่ม ประสิทธิภาพทางการศึกษาได้ไม่มากนักน้อย การเรียนผ่านบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ควร มีความรู้ความเข้าใจถึงลักษณะของผู้เรียน พฤติกรรมของผู้เรียน รวมถึงประโยชน์และ ความต้องการของผู้เรียน เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพทางการเรียนมากยิ่งขึ้น

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ของ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรกับพฤติกรรมการใช้บทเรียน อิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะประชากรกับประโยชน์จากการใช้ บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์กับ ความต้องการใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง

5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประโยชน์จากการใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์กับความต้องการใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง
6. เพื่อศึกษาลักษณะประชากรที่มีผลต่อการพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง
7. เพื่อศึกษาความต้องการใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ที่มีผลต่อการพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

สมมติฐานของการวิจัย

1. ลักษณะประชากรของนักศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์
2. ลักษณะประชากรของนักศึกษามีความสัมพันธ์กับประโยชน์จากการใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์
3. พฤติกรรมการใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์มีความสัมพันธ์กับความต้องการใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์
4. ประโยชน์จากการใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์มีความสัมพันธ์กับความต้องการใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์
5. ลักษณะประชากรของนักศึกษาแตกต่างกัน มีผลต่อการพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ต่างกัน
6. ความต้องการใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์แตกต่างกัน มีผลต่อการพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ผู้วิจัยได้ศึกษาการพัฒนาเทคโนโลยี การสื่อสารบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยมุ่งศึกษาจากผู้ใช้ บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยรามคำแหง (ส่วนกลาง) ที่ลงทะเบียนปีการศึกษา 2553 และได้เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน เมษายนถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2554

นิยามศัพท์เฉพาะ

ผู้วิจัยได้ให้ความหมายของคำศัพท์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง ลักษณะของสื่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ของ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มีทั้งหมด 6 แบบ ได้แก่ แบบข้อความ แบบข้อความกับภาพ แบบข้อความกับเสียง แบบข้อความกับภาพและเสียง ภาพเคลื่อนไหวแบบแอนิเมชัน ภาพเคลื่อนไหวแบบวีดิทัศน์

พฤติกรรมการใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง ประสบการณ์ สถานที่ ความถี่ ช่วงเวลา และระยะเวลาในการเข้าใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์

ประโยชน์จากบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง สิ่งที่ได้รับจากการใช้บทเรียน ด้านรูปแบบ เนื้อหา และด้านระบบการบริหารการจัดการของบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์

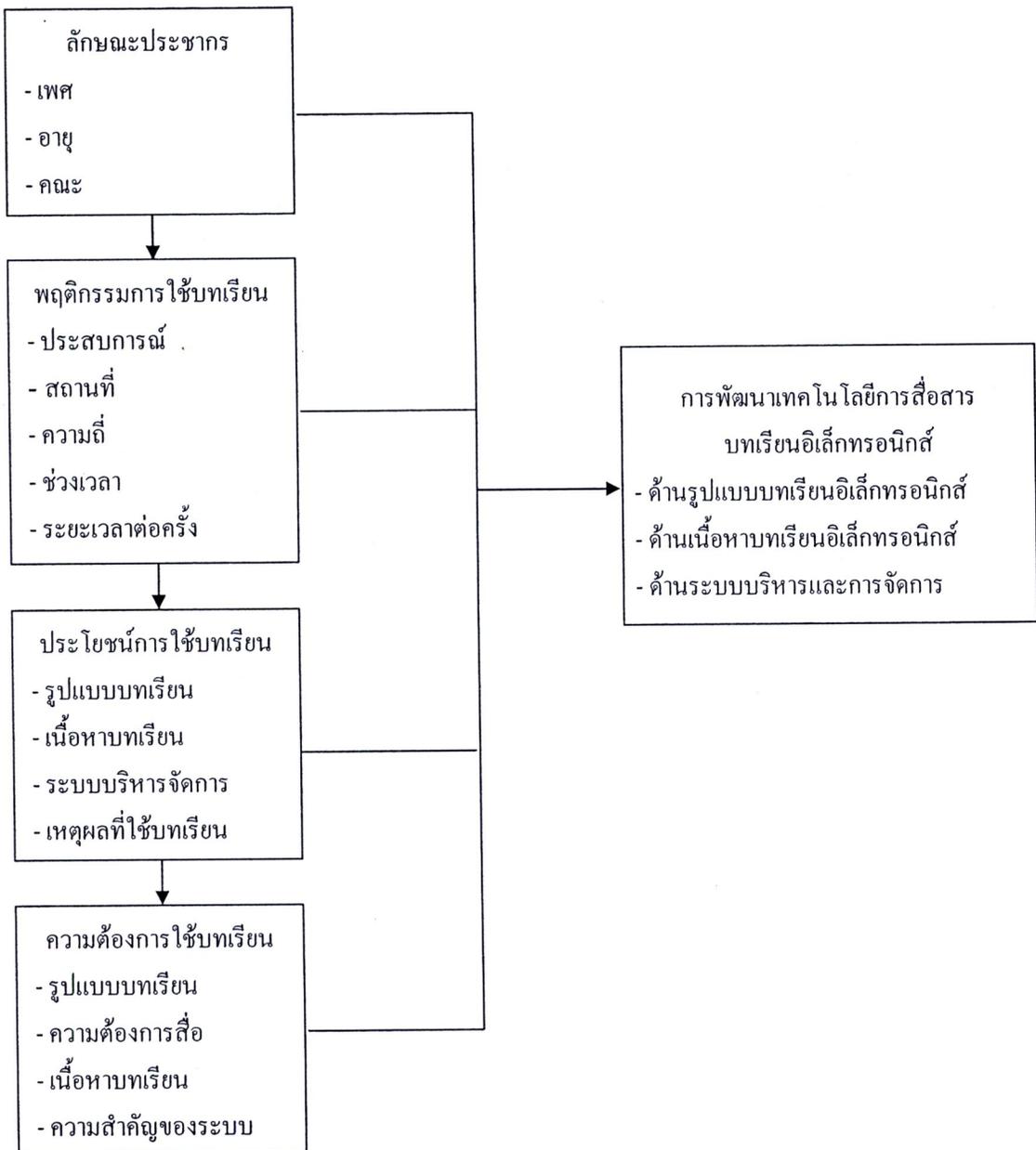
ความต้องการใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง ความต้องการในลักษณะของ บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ ด้านรูปแบบ ด้านเนื้อหา และด้านระบบการบริหารการจัดการของ บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์

การพัฒนาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง การปรับปรุงโดยการชี้แนะแนวทาง ที่เหมาะสมกับบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ ทางด้านรูปแบบ ด้านเนื้อหา และด้านระบบบริหาร การจัดการ ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำการนำไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงลักษณะประชากรผู้ใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง
2. ทราบถึงพฤติกรรมการใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง
3. ทราบถึงประโยชน์จากการใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง
4. ทราบถึงความต้องการในการใช้บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง
5. ทราบถึงการพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ของ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
5. ผลการวิจัยที่ได้นำไปพัฒนาและปรับปรุงบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ของ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
6. เพื่อเป็นแนวทางให้แก่ผู้สนใจที่จะศึกษาในเรื่องของบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ ได้นำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในงานวิจัย คิดค้นหาค้นคว้าความรู้ใหม่ เพื่อช่วยเพิ่มพูนความรู้ การพัฒนาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย



ภาพ 1 กรอบแนวความคิดของการวิจัย

จากกรอบแนวความคิดข้างต้นผู้วิจัยได้ศึกษาและทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังจะกล่าวในบทต่อไป